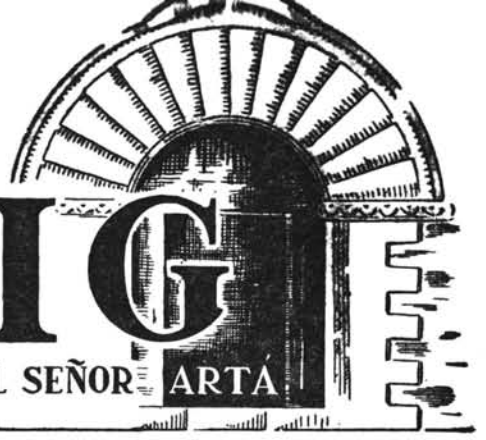

BELLPUIG

ÓRGANO DE LA PARROQUIA DE LA TRANSFIGURACIÓN DEL SEÑOR ARTÁ

Redacción y Administración:
San Salvador, 2 - Artá

Junio-Julio de 1973
II época - Año XIII - Núm. 47

Director:
Juan Servera Riera

¿Todavía procesiones?

N

O puede negarse que vivimos un tiempo de profunda y general revisión de ideas y motivaciones en el obrar, no únicamente social y político, sino también religioso. De ahí que la discusión, la polémica, asomen por todas partes. No quisiéramos que ello fuera sólo un ejercicio dialéctico, un simple entretenimiento o una válvula de escape tendente a dismi-

nuir una excesiva carga de gases que podrían provocar serias explosiones.

Hace ya bastantes años que, al aproximarse ciertas fechas, se discute y polemiza sobre las procesiones: procesiones sí, procesiones no, procesiones según y cómo... Y evidentemente existen razones en pro y en contra de estas manifestaciones religiosas.

No ignoramos que cuando algo se vacía de su sentido primigenio, de sus auténticas motivaciones, con facilidad se adultera y puede incluso degenerar en dolorosos contrastes: en lo que llamamos antitestimonio. Las procesiones debieron nacer de un fuerte impulso religioso; se experimentaba la necesidad de manifestar al exterior unas vivencias ricas, profundas y muy generales. Con nuestra fe debilitada quizá nuestra óptica no resulte a la hora de enjuiciar un fenómeno que nos viene de lejos y que se desarrolló en unas circunstancias que no son las nuestras. Toda creencia, cuando es muy viva, empuja a la acción. Todo amor auténtico, sincero, además de recatado, tiende a manifestarse externamente. Pero eso sí; sin ribetes triunfalistas, sin excesivos oropeles, sin falsa fastuosidad. Es lo decadente, es la falta de fe y de vida, que suele suplirse con aparatosidad externa, vaciada de auténtico contenido.

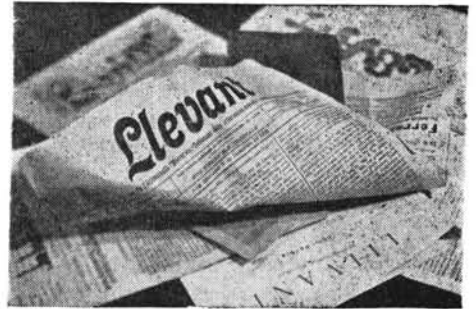
Quien haya meditado —para poner un ejemplo— el modo como comenzaron a celebrarse en Jerusalén, en los primeros tiempos, la entrada triunfal de Jesús, así como sus pasos dolorosos, caerá en la cuenta de que aquellas manifestaciones cargadas de fe, eran una celebración externa pero que brotaba del calor de la vida interior: eran un auténtico y convincente testimonio. Lo mismo las penosas peregrinaciones del medioevo y tantas otras manifestaciones religiosas nacidas de una fe viva y operante.

Pero hoy la fe ha disminuido y, además, parece que —gracias a Dios— tiende nuevamente a interiorizarse. Todos, y en especial los jóvenes, denuncian el contrasentido de una manifestación vaciada de contenido. Urge, creo yo, adaptar a la nueva sensibilidad, más exigente y refinada, no sólo la liturgia, sino toda manifestación que nos viene legada de tiempos pretéritos.

No podemos estar conformes con quienes suprimirían toda manifestación religiosa invocando secularización exacerbada. Vivimos en la era de la imagen, de lo visual, y resulta un contrasentido negar a la Iglesia el derecho, y yo diría que el deber, de valerse de

Ara fa cinquanta anys

(Selecció de notícies aparagudes al setmanari "Llevant" durant el mes de juny de 1923)

DE CAPDEPERA. — Mos han enterats que visitaren al Excm. Sr. Governador i diputats liberals una crescuda representació del poble de Capdepera (...) després de felicitar-los pel nomenament, les exposaren les millores més interessants pel nostre poble com és la carretera de Son Servera, el ferrocarril i el port de Cala-Ratjada: tots les varen prometre que tendrien en aqueixes peticions i l'Excm. Governador va remetre el dia següent les fuies de justipreci per les finques que s'han de expropia, de manera que una vegada acceptades pels propietaris se darà principi a les obres (...).

NOU AUTOMOVIL. — L'amo En Joan Ferrer de sa Fàbrica de gaseoses ha adquirit un auto marca Ford per destinarlo a lloguer. La febre d'autos sembla que ha comensat i és bó que el poble prengui caracter de modernitat.

ESPECTACLES. — En el Teatre Principal divendres passat se projectà gratuïtament a benefici dels nins de les escoles d'Artá l'hermosa i instructiva pel·lícula "Chiquilín" per bona voluntat del empresari En Guillem Bujosa (a) Ganandía. Tots els nins i nines aplaudiren ferm l'ingeni portentós del protagonista qu'essent un infant té marvellats tots els amics del art còmic per la seua precocitat. El dissapte, diumenge i dilluns, novament se projectà per el públic.

SUBASTA. — En la Casa Consistorial, se feu la segona subasta de les obres dels arjups que l'Ajuntament acordà construir per la barriada de Na Pati i a Na Crema. El primer s'ha de fer al costat de l'escala

Sa festa del «Corpus», a Artà, quan jo era al·lot

Aquesta festa tenia per a mi un encant especial que no sé com explicar.

Vuit dies abans, a les dues d'es capvespre, ses campanes de la parròquia repicaven sis trets. Per totes ses damés festes, exceptuant Sant Salvador i la Puríssima, sols en repicaven tres.

Es dissabte del "Corpus", a cosa de les vuit d'es matí, es clero i ets obrers del Santíssim sortien a fer sa capta per tot es poble. Ets obrers eren l'amo En Jaume Respay, qui vivia en es carrer d'en Puput (avui d'Antoni Blanes), just davant es carreró de ca'N Oleo; mestre Pep Guidet, un teixidor qui vivia as capdavall, a mà dreta, des carrer de s'Hostal, i mestre Jeroni Jaumí, un fuster qui vivia as capdamunt, a mà esquerra, d'es carrer de ses Roques. No record si s'Ajuntament també hi anava. A les dues d'es capvespre d'aquest mateix dia, ses campanes de la Parròquia repicaven altres sis trets.

S'endomassava tota la parròquia. Darrera l'altar major s'hi posava sa tenda real. Se tapaven ses capelles del Nom de Jesús i de Sant Joan amb cortines de seda vermella penjades a sa part de darrera d'es domassos. Es presbiteri estava enramellat d'una manera molt fina, i damunt l'altar, a cada part de sa custòdia, s'hi posaven tres trets de canalobres amb ciris ben llargs.

A les nou i mitja d'es dia del "Corpus", després d'una gran repicada i d'haver-se tocat l'ofici amb sa campana grossa, s'exposava el Santíssim. Acte seguit, es capellans cantaven, dalt el cor, Tèrcia amb orgue. Mentrestant, sa gent acudia, posant-se la parròquia al raset. També hi assistia s'Ajuntament. S'encenien tots es salomons i es llantoner que hi havia penjat enmig

de l'església. I com que, aleshores, no hi havia, a Artà, electricitat, es llums d'es salomons eren ciris i es d'es llantoner, blens de cotó colocats dins llantons d'oli. D'aquí venia es nom de llantoner.

A l'ofici, com és natural, hi havia ministres, celebrant-lo sempre es rector qui era, aleshores, D. Gabriel Salvà, homo gran i gros, amb una veu que feia retronar tota l'església. Es capellans cantaven, a coro i alternant amb l'orgue, una missa de cant pla, composta en to sisé o una composta en to quint. Es "Credo", de cant pla també, solia ser un nomenat "Credo parisien-se", o un altre nomenat "Credo italiano". Es predicador sempre era de fora poble.

A les quatre i mitja, després d'una bona repicada, i d'haver-se ventada, tres vegades, sa campana grossa, es capellans cantaven, dalt el cor Vespres i Completes.

A les cinc i mitja, sortia sa processó p'es portal major, recurrent es carrers de Figueretes, Sant Salvador, Plaça (avui de D. Josep Sancho de la Jordana), Pou Nou, Major (avui de Rafel Blanes), Palma (avui de general Aranda), Pedra Plana, Quatre Cantons, Abeurador, altra vegada Plaça, altra vegada també Sant Salvador, entrant p'es mateix Portal Major. Aquests mateixos carrers estaven cuberts de murta duita de sa garriga o de bova arreplegada per ses voreres d'es torrents. I de balcons i finestres hi penjaven modestes cortines de cotó o rics domassos de seda.

Davant de tot, hi anaven, un darrera s'altre, i duits, ben drets, per homos, es penons de Sant Joan, Sant Sebastià, Sant Antoni Abat, l'Assumpta i el Nom de Jesús. Aquests penons consistien en una asta d'uns tres dits de diàmetre i d'uns cinc metres d'altària. A sa part de dalt de sa mateixa asta hi estava subjecta, per un d'es quatre costats, una tela de domàs vermell (sa d'es penó de Sant Antoni era de color de cendra) d'uns dos metres i mig per banda. Es nom que se donava als homos qui los duien era es de "penoner". Cobraven cosa d'un duro cad'any, tenint obligació de dur es penó a sa processó de sa festa d'es sant, a sa confraria del qual corresponia es mateix penó, i a ses

processons de Pasqua, d'es Combregars i del "Corpus". A sa processó de sa festa d'es sant sols hi anava es penó de sa confraria d'es mateix sant. A ses altres tres processons, de que he parlat, hi anaven tots es penons.

Seguien, després, dues llargues files d'homos, ben enllestits amb sa mudada bona i duent un ciri. Enmig d'aquestes dues files hi anaven, duita, cadascuna d'elles damunt un tabernacle, per quatre homos vestits d'escolà, ses imatges de Sant Antoni Abat, d'una Mare de Déu que tenien a ca s'apotecari D. Joan Romero i que no sé com se deia, de la Mare de Déu del Rosari, que tenien, i tenen, a ca'N Sard, del Nin Jesús, colocat davall una espècie de baldaquí, i de la Santíssima Trinitat. Darrera cadascuna d'aquestes imatges hi anaven dos obrers de sa confraria d'es mateix sant, santa o misteri, duent un ciri ben gros. Com que s'imatge de la Mare de Déu de ca s'apotecari Romero no tenia confraria, anaven darrera ella dos homos escullits p'en Gori Confit.

A continuació de ses dues files d'homos amb ciri, hi anava, duita per un al·lot, sa bandera del Santíssim. Després, venia sa creu parroquial, seguida d'es cantadoretz de la parròquia, d'ets ermitans, frares i capellans disponibles. Inmediatament, venia es dossier, duit per deu o dotze (ara no record es número) joves ben mudats i amb sa cendra ben feta i ben perfumada. Sa custòdia grossa amb el Santíssim, cologada damunt un tabernacle forrat de vellut, estant clavat aquest mateix vellut amb tatxes de llautó de cabota grossa, era duita per vuit capellans i frares, amb camis i casulla, que se rellevaven de quatre en quatre. Seguia es rector i es dos ministres amb capa pluvial i dalmàtiques. Darrera ells, hi anaven els tres obrers del Santíssim, de que he parlat, amb un ciri. Després, s'Ajuntament Venia, llavonses, sa música, i, finalment, un estol ben gros de dones, resant el Rosari.

A cada costat del Santíssim, hi anava un guardia civil de gran gala.

Davant es dossier, un a cada part, hi anava un al·lotell, vestit d'escolà i duent una llanterna de vidre ben garrida cologada as capdamunt d'una asta daurada d'uns tres metres d'altària. Devora cada llanterna, hi anava un al·lotet vestit amb una sotana vermella ben fina i un ruquet blanc molt fi també, i duent, penjada d'es coll, mediant un cordó daurat, una canastra plena de flors. Aquests dos al·lotets eren coneguts amb so nom de canonges, menant cadascun d'ells un nin vestit d'angelet. Aquests dos angelets, agafant, de tant en quant, una grapada de flors de dins sa canastra d'es seu respectiu canonget, se posaven, costat per costat, davant el Santíssim, i, després de fer-li una capedeta, les hi tiraven. Tornaven fer una altra capedeta, i se'n tornava cada qual devora es seu canonge corresponent. Durant es trajecte de sa proces-

que del carrer d'Amadeo devalla al passeig del tren. L'ha tret mestre Juan Ferrer (a) Sacristà per la quantitat de 3.413'95 pesetes obligant-se a construir-lo dins vuit mesos. El segon s'ha de fer als quatre cantons de Na Crema dins sis mesos. L'ha tret mestre Arnau Pascual (a) Poll per 1.816 pesetes.

este medio para sus fines religiosos. Y ello con el plausible propósito de ayudar a la misma fe. Los que quisieran una fe totalmente decantada de estos hechos y manifestaciones sensibles se olvidan que la gente sencilla, como afirmaba el Papa hablando precisamente de esto mismo, necesita de esas apoyaturas para sus creencias. El gran teólogo Sto. Tomás de Aquino no desdeñaba, en sus apuros y dudas, arrodillarse ante una simple imagen, un crucifijo, y pedir luces y ayuda, como cualquiera de nuestras viejecitas, ridiculizadas a veces por nuestra orgullosa suficiencia.

El 21 de este mes celebraremos la festividad del Corpus. ¿Qué se opone, queridos feligreses, a que rindamos al Señor, en el sacramento de su amor, una manifestación externa y ordenada, que quiere ser expresión de nuestra fe y de nuestro amor?

ECOS ARTANENSES

NACIMIENTOS

Día 30 Abril. María A. Gelabert Vicens, hija de Pedro y María, calle Botovant, 11.

Día 30 Abril. María M. Gelabert Vicens, hija de Pedro y María, calle

Botovant, 11.

Día 4 Mayo. Isabel Garau Sánchez, hija de Juan y Carmen, calle Juan L. Estelrich, 7.

Día 3 Mayo. Antonio Ramis Esteva, hijo de Matías y María, calle Abrevadero, 32.

Día 9 Mayo. María-Isabel Ginart Cantó, hija de Matías y de Isabel, calle Lepanto, 3.

Día 13 Mayo. Antonia Serra Negre, hija de Damián y de Antonia, calle Parras, 84.

MATRIMONIOS

Día 5 Mayo. Armando Ares Gezez con María Becerra Barrientos, en la Iglesia Parroquial y bendijo la unión el Rdo. D. Antonio Gili Ferrer.

só, hi havia famílies que se cuidaven de que no faltassin flors dins ses canastres d'es canongets. També anaven davant el Santíssim, dos a cada costat, quatre allotellots, vestits d'escolà i duent un encenser perhom. Quan es dos angelets no tiraven flors al Santíssim, aquests mateixos quatre allotellots, de dos en dos, i caminant cul enrera, dirigien unes quantes encensades al Santíssim mateix. Abans i després de cada encensada, feien reverència amb un genoll.

Des de que sa processó sortia de la parròquia fins després de sa reserva del Santíssim, era ventada sa campana grossa.

Se pot dir que, entre sa gent que anava a sa processó i sa que la mirava pasar, hi havia tot es poble, tirant es qui miraven, des d'es portals, balcons i finestres, manades de flors de tota casta a n'es sants i, sobretot, al Santíssim.

Quan se processó arribava a la parròquia, es rector des d'es portal major donava sa benedicció amb el Santíssim.

Una vegada arribat el Santíssim a l'altar major, se cantava es Tedeum. Inmediatament se reservava, donant-se per acabada sa festa.

EN PEP DE SA CLOTA

DEFUNCIONES

Día 2 Mayo. Jaime Llodrá Masot, a la edad de 80 años en calle Son Servera, 34.

Día 6 Mayo. María Servera Vaquer, a la edad de 88 años en calle

Santa Margarita, 8.

Día 12 Mayo. Margarita Gili Servera, a la edad de 95 años en calle Son Servera, 13.

Día 14 Mayo. Juan Serra Bisquerra, a la edad de 96 años en calle Rafael Blanes, 69.

Día 15 Mayo. Antonia María Amorós Tous, a la edad de 56 años en calle General Aranda, 22.

Día 23 Mayo. Magdalena Piris Ginard, a la edad de 71 años en calle San Mateo, 50.

Día 23 Mayo. Ana Miguel Febrer, a la edad de 64 años en calle Almudaina, 5.

BETLEM

EN ZONA BELLISIMA ENTRE
MAR Y MONTAÑA

OFRECE

Restaurante Casa Naval

a su distinguida clientela, su gran carta de
cocina nacional e internacional

BIENVENIDOS A BETLEM

COLONIA DE SAN PEDRO
BETLEM. Telf. 108. ARTA

DIRECCION
OTTO KUMENIUS

Hidrología subterránea

Aguas subterráneas se las descubriremos con el nuevo sistema del contrato de garantía. HIDROLOGIA SUBTERRANEA paga todos los gastos de excavaciones o perforaciones, si no entrega la cantidad de agua garantizada en el contrato de garantía.

Para más informes solicite folleto de instrucciones en:
Ponterró, 33 - ARTA (Baleares)

TRABAJOS DE FONTANERIA

Lavabos, Bidets, waters, platos ducha y bañeras "Roca" y "Sangra".
"Griferías Buades" y todas clases de grifería. Tubos hierro y plomo.
Térmos eléctricos y butano.

JORGE LLULL RIERA

Rafael Blanes, 53 - Teléfono 90 - Artá (Mallorca)

BELLPUIG entrevista a...

Josep Melià

A la nostra secció ha comparegut aquest mes un artanenc conegut dins l'àmbit nacional per la seva activitat pública: professor de la Universitat Central, a Madrid; escriptor i periodista. Des del seu lloc de treball, col·labora tenaçment a l'impuls col·lectiu de presa de consciència de la problemàtica mallorquina.

En ocasió de pronunciar el pregó de Setmana Santa, hem volgut dialogar amb ell, a fi de descobrir-ne l'aspecte artanenc. Iniciem, doncs, l'entrevista, recordant el diumenge del Ram, a Sant Salvador.

—Quines impressions t'ha produït la retrobada amb Artà i els teus paisans?

—No en parlaria, jo, exactament, de retrobada. Visc enfora però no em desentenc del meu poble. Sempre l'he estimat i d'un costat o de l'altre sempre he seguit la vida i miracles dels meus amics, dels artanencs. Estranyament, perquè les circumstàncies econòmiques no foren sempre fàcils, Artà m'ha fet sempre la impressió d'un poble viu, amb una gran consciència de comunitat susceptible de remuntar entrebanes de tota casta. Veig el poble viu, actiu, amb ganes de fer, amb esperances. L'única cosa que em sap greu es que hi ha gent que sembla haver perdut confiança, intimitat més bé, amb jo, i que no sempre conec els noms i les activitats dels artanencs més joves.

—Què penses quan et proposaren de fer el pregó? Com veus aquest moviment restaurador de la Setmana Santa?

—Sempre en fa il·lusió tenir un motiu per tornar a Artà. Però la idea del pregó, francament, no em temptava. Seria massa llarg d'explicar: problemes íntims, de convicció; deixem-ho córrer. Però el fet que jo no em sentí massa idoni per xerrar de temes religiosos, no vol dir, ni d'un bon bocí, que no cregui que s'ha de fer tot quan sia possible per mantenir les tradicions i per fer que la gent de fora conegui i estimi les coses d'Artà. Crec que, si hi ha un projecte que permet fer feina plegats, la cosa es justifica de sobres.

—Com resumiries la teva infància artanenca?

—Com un temps d'aprenentatge de la vida, de contacte pla i cordial amb la gent, amb els problemes. Val més tot quan vaig aprendre a Artà que tot el que he llegit o

aprés en els llibres. Potser perquè no serviria de res sense aquella experiència directa.

—Quins fets o circumstàncies dus més arrelats?

—D'una forma o altra m'han anat sortint evidències a alguns llibres o respostes als diaris i revistes. Jo vaig viure a Artà fins als quinze anys. Això suposa, normalment, les primeres sensacions, les que més marquen, sobre la pròpia condició d'home, l'amistat, l'amor, la família, la felicitat o el dolor. Hi ha dos ordres de factors, per tant, que m'han marcat per a sempre. La història del meu temps: els anys del racionament, la postguerra, el record més o manco boirós del conflicte espanyol... i els fets capitals de la meua pròpia vida d'al·lot o de jove. Molt iguals, per altra part, als

de qualsevol altre artanenc de llavors.

—Què en queda de Josep Melià artanenc?

—Les arrels, els fonaments, els records més vius. No hi ha més experiència que la dels primers anys. La resta és recordança o repetició. Si jo no fos artanenc seria tot una altra categoria d'home. Millor o pitjor, però diferent. És allò d'Ortega sobre l'home i la seva circumstància. A mi m'ha fet una terra i una gent.

—Quina imatge del poble recordes?

—Hi ha carrers, molts, a on record qui hi viu casa per casa. Però no és la imatge física el que en domina o condiona més. És el sentit de la història, les misèries i necessitats, aquell petit esdeveniment que feia que un dia es recordàs per una cosa o per una altra. Jo record, sobre tot, la geografia d'un al·lot, la llibertat, la concupiscència dels sementers, els diumenges horabaixa per la carretera, les escoles, els amics. És millor així, però més trist. Perquè és un panorama destinat a envellir, a morir una mica amb nosaltres mateixos.

—Quin judici de valor o contravalor et mereix la imminent promoció turística artanenca?

—No conec el detall i no sé si es faran desbarats que no tinguin remei. Confii que no. Fora d'això em sembla vital que Artà aprofiti els seus recursos naturals. El turisme pot abocar a molts de problemes. Però en resol molts més dels que crea. Sobre tot si les coses es fan bé. El turisme pot ésser el gran factor de creixement i riquesa del nostre poble.

—Quin valor simptomàtic té el que un jove se'n desentengui del camp?

—És dolent i saludable. Tot a un temps. Dolent perquè presuposa abandonar l'única riquesa tradicional i una activitat que sempre serà essencial per a qualsevol comunitat. Tret d'això és evident que el número de pàgines era excessiu i la prova és que molts artanencs han cercat feina fora d'Artà. En aquest sentit hi ha un perill molt greu: que els joves es deixin influir més per complexos o enmirallaments que pel propi interès personal i col·lectiu. És clar que la crisi sols pot durar un determinat temps. I que a la llarga, per fortuna, conduirà a una reestructuració de les explotacions i a una dignificació social del treball agrícola. Cosa que em sembla necessària. Això té un aigovés econòmic i un altre educatiu. S'han de estudiar les noves tècniques de conreu.

—Des de quina perspectiva s'hauria de plantejar el problema de la llengua dins la nostra ruralia?

—Jo no crec, d'entrada que a Mallorca hi hagi esdevenidor per a la vida rural. M'explicaré. L'illa s'ha de convertir, fort i no et moguis, en una ciutat regió. O sia en un conjunt humà a on les activitats econòmiques, incluint el treball de pagès, s'insereix dins una gran conurbació amb tots els aspectes sociològics de l'espai urbà. Aleshores no hi haurà un plantejament de cara a la ciutat i al medi rural. I el problema de la llengua s'ha de plantejar com a vehicle de comunicació i identificació

Distribuidor de televisores

ZENITH y SANYO

Frigoríficos

AEG, CORBERÓ y TAVER

Cocinas

ORBEGOZO

RADIO ELECTRICIDAD - A. Blanes, 7 - Artà

d'un poble que amb ella es reconeix i s'identifica amb el passat i amb el futur. Naturalment, cal explicar els perquès. Comprendre el conflicte lingüístic, fer que la gent caigui de l'ase i s'adoni que no és un problema de prestigi o nivell de qualitat ans de força, de domini i de justícia. En resum: les reivindicacions lingüístiques van del braç amb les reivindicacions més directament democràtiques.

—Llevat del caire sentimental de bres o d'origen, què té positiu o necessari un poble?

—El més important de tot és l'escala humana, les possibilitats d'identificació i el seu humanisme. És clar, tot això sempre que tenguí unes dimensions mínimes. Els pobles, dins la futura ciutat regió, conservaran la seva personalitat però perdran sobirania municipal i hauran de resoldre molts de problemes a nivell comarcal, quan no insular, per un sistema de capítols o de mancomunitats. L'ideal, en el fons, és poder gaudir els avantatges de la ciutat i les d'uns nuclis humans sense tanta concentració i amb un contacte més estret entre l'home i la naturalesa.

—Quins poden ésser els dirigents locals? Què aconsellaries a un jove que promet: integrar-se o fugir?

—Començaré per la darrera part. Fugir no és honest i potser de vegades resulta necessari. Integrar-se, sense més ni més, pot conduir a l'abúlia. Cal viure compromés però tenir una idea progressista de les necessitats del futur. Estar en el poble, o vincular-se als seus problemes, amb tota una perspectiva de canvi i de remodelació de les estructures de convivència. Els dirigents els fa la vida; sempre i quan, emperò, hom té una idea clara de tot allò que s'ha d'esbucar per a poder sobreviure.

—En quin sentit eres sincer quan vares dir "Artà és lo més important sempre"?

—No me'n record ara de quan ho vaig dir. Ho he pensat moltes de vegades, tanmateix. Crec que les meves paraules poren explicar les causes. El més important és sempre allò que motiva el nostre compromís personal amb la vida i amb l'història. Els problemes del món, cadascun, els tenim dins el nostre espai social i és allà a on ens hem d'esforçar en aconseguir un progrés.

D'aquesta manera, una probable confusió verbal es fa motiu adequat per a aclarir una idea: l'intacte artanenquisme de Josep Melià sobreviu, transformat, i obert a cercles de més ampla universalitat.

CAPTAIRES

Si Vd. se alegra al recibir
BELLPUIG
 DIFÚNDALO ENTRE SUS AMIGOS
 INVITÁNDOLES A SUSCRIBIRSE.
 ¡CUANTOS MÁS SUSCRIPTORES
 SEAMOS
 MEJOR
 Y MAS ECONOMICO
 SERÁ NUESTRO BELLPUIG!

DE LA COLONIA DE S. PEDRO

FESTIVIDAD DE SAN PEDRO

Programa Religioso:

Día 28. Misa vespertina a las 7'30 de la tarde.

Día 29. Misa 9 de la mañana. A las 8'30 noche Misa cantada en la que predicará el Muy Ilre. Sr. D. Antonio Mascaró, Canónigo de Huesca.

Defunción

El pasado día 23 de mayo entregó su alma al Creador, Magdalena Piris Ginard. Reciban sus hijas y demás familiares nuestro más sentido pésame.

PUNT DE VISTA

OBLIT

No sé si vos n'heu donat compte de la importància que ha representat per a Mallorca el Pare Ginard Bauçà. La seva obra és prou coneguda per no repetir aquí tot lo que ha fet. A més, aquestes retxes no ho pretenen. Però sí, remarcar que el Pare Ginard, nascut a Sant Joan, viu des de fa molts d'anys a Artà. És ja més artanenc que molts nascuts aquí. Gràcies a ell, la nostra aportació al cançoner és bastant més nombrosa que altres poblacions de l'Illa. Els versos, poesies, articles (tots en recordam un d'excel·lent, defensant la possessió moral dels artanencs damunt les Coves, aparegut a Bellpuig) en relació a Artà i la comarca són quasi innombrables. Com ja sabeu, els motius que el lliguen i lo que ha fet pel nostre poble són molts i massa evidents.

Això sí: ell no mos ha promés res, ni molt menys, de tipus material. No és estrany, doncs, que no pensem amb ell al fer un fill adoptiu, encara que no ho necessiti per a considerar-li.

Toni Noni

Continuación de la lista de donativos para la reconstrucción de los daños ocasionados por el rayo en el campanario.

	Ptas.
D. Juan March, Veraneante	100'00
D. Juan Femenías, Veraneante	500'00
Familia Genovart Orell, Colonia	500'00
D. José Cantó y esposa, Zaragoza	1.000'00
D. Juan Valleanera y familia, Colonia	1.000'00
D. Pedro Garau Planisi, Colonia	100'00
D. Jaime Morell y esposa, Colonia	100'00
Caja de Pensiones. Delegación de Artá	1.000'00
D. Antonio Solivellas Llampayes, Palma	1.000'00
D. Jaime Solivellas Blanes, Palma	500'00
D. Rafael Solivellas Blanes, Palma	500'00
D. Antonio Solivellas Blanes, Palma	500'00
D. Juan Horrach, Veraneante	500'00

GARI
Industrias metalúrgicas, S.S.

Representante en Artá
COMERCIAL Y TALLERES SANSALONI
 Calle Recta, 2
 General Aranda, 17 - Teléfono 100

Puertas metálicas
 Muebles
 Estanterías
 Puertas para ascensor
 Armarios
 Archivadores
 Carpintería en aluminio
 Baldosines ventilación
 Paneles exposición
 Guardavivos
 Pararrayos

QUIEN CONTABILIZA

Piensos San Isidro

UTILIZA

Piensos equilibrados para ganado:
 porcino, ovino, vacuno, caballar, avícola,
 perros, conejos y concentrados.

NOTICIARIO LOCAL

PRONTO TENDREMOS TELÉFONO AUTOMÁTICO

Personal de la Compañía Telefónica Nacional está trabajando intensamente en Artá. En la calle General Franco, José Antonio, Viña y Taulera, se han abierto unas zanjias a fin de acondicionar en ellas las líneas del teléfono automático, cuya realidad es inminente. El ayuntamiento ha cedido a la Compañía para esos fines un local, en el sitio denominado "es corral del Rei".

La noticia causará satisfacción, sin duda, por lo que supone de comodidad y progreso. La gestión del Ayuntamiento, por lo demás, merece nuestro aplauso.

VELADA TEATRAL EN EL PRINCIPAL

El pasado 15 de mayo, la Compañía Heuche-Marcet, procedente de Madrid, nos deleitó con la conocida obra de Alfonso Paso, "Enseñar a un sinvergüenza". El numeroso público disfrutó de la representación y aplaudió largamente a los intérpretes.

BENDICION DEL TEMPLO ECUMENICO DE CANYAMEL

Canyamel se ha convertido en pocos años en nutrida población turística. Lejos del lugar han quedado los días en que la masiva afluencia de artanenses hacía un idílico poblado primitivo, con su encanto desordenado de barracas construidas con cañas o ramas de pino. Canyamel es hoy un núcleo moderno, bien planificado, con todos los adelantos técnicos, objeto de creciente demanda turística.

El lunes de Pascua, fue inaugurado en nuevo templo ecuménico, en una asamblea litúrgica presidida por el Ilmo. Sr. Vicario General de la Diócesis. La mencionada iglesia estará abierta al culto de todas las confesiones cristianas, como testimonio de los fervientes deseos de paz y unidad.

FUTBOL

El Ayuntamiento realizará importantes reformas en el campo "Ses Pesqueres". Será reforzado el vallado exterior del campo,

adecentadas las casetas y dotadas de las adecuadas instalaciones higiénicas, y los asientos del público van a ser arreglados debidamente para que los aficionados aplaudan cómodamente y a gusto las jugadas de sus equipos.

El próximo año, Artá participará en los campeonatos oficiales con tres equipos de las categorías de alevines, juveniles y II Regional. Las metas deportivas consisten en hacer un buen papel en todas las competiciones y, de paso, ascender a I Regional, por propios méritos, y con permiso de los rivales.

DISTINCION A UN ARTANENSE

El Doctor don José Francisco Sureda Blanes, ha sido nombrado recientemente académico electo de la Real Academia de Medicina y Cirugía Social. Reciba nuestra felicitación.

FALLECIO EL ULTIMO SUPERVIVIENTE DE LA CAMPAÑA DE FILIPINAS

El día 14 del pasado mes de mayo entregó su alma al Creador, a los 96 años de edad, don Juan Serra Bisquerra, el cual era el único superviviente de los artanenses que combatieron en las campañas de Cuba y Filipinas. El

finado sirvió en su día a la Patria como soldado del octavo batallón de Infantería con destino en tierras filipinas. Nuestro pésame a su esposa, doña Beatriz Gelabert Serra e hijos, Bernardo, Juan y Antonia.

DIA DE LA BANDERITA

El domingo día 20 de mayo, se celebró en Artá el día de la Banderita. La campaña del presente año, como en el anterior, se realizó con pleno éxito ya que se contó con la colaboración de los alumnos de todos los colegios artanenses. Instituto Mixto de E. M., Colegio de PP. Franciscanos, Escuelas Nacionales y parroquiales y de las Hnas. de la Caridad. Todos los chavales fueron informados por sus respectivos maestros del significado de la labor de la Cruz Roja, responsabilizándose el sábado y domingo, de llevar a cabo las peticiones en los centros comerciales, teatros y bares y en todos los domicilios de la villa.

Como final de la campaña, el domingo se colocaron dos mesas; una en el Centro Social y otra en las cercanías de la Plaza Conquistador; al mismo tiempo chicos y chicas recorrían las calles en busca de aportación.

Por otra parte, la Asamblea Provincial de la Cruz Roja nos informa de que en la campaña del año 1971 se recogieron en nuestro pueblo 2.533 ptas. y en la del pasado año 20.118 ptas. Asimismo, actualmente, la Cruz Roja Española cuenta con treinta y cuatro socios de nuestra localidad.

Joyería - Relojería ESTUDIO TORRES

- * Compra de joyas viejas
- * Reparaciones en general
- * Facilidades de pago

Calle General Franco, 2 - Artá * Sucursales: } Calle Mayor, 51 - San Lorenzo
Font de Sa Cala - Cala Ratjada

Muebles BAUZÁ

DAMIAN BAUZA

Exposiciones: C/. Gral. Franco, 26 - Teléfono 209 - C/. 18 de Julio - Teléfono 85
Fábrica: C/. Bajo Riera, 10 y 12. MANACOR (Mallorca)

ELECTRICA ARTA LUX

Exclusivas
Televisión RADIOLA

Frigoríficos KELVINATOR

Calle Costa y Llobera, 8 - Tel. 115
ARTA

BOLETIN INFORMATIVO

JUNIO-JULIO

1973

Començam una nova secció que, cada mes, ens parlarà dels recons del nostre terme. Els seus autors, que han volgut quedar dins l'humilitat del pseudònim "Trescaires", de per sí, molt eloqüent, no son poetes i la seva visió serà més apropada a la realitat que no les espirituals i hermoses eücubracions dels nombrosos poetes que abeurant-se de la galania dels nostres paisatges ens han oferit unes planes replenes de sentiment que nosaltres sabem lo valuoses que son. Els dos Trescaires que s'encarreguen d'aquesta secció és gent que saben trobar els regalims de poesia inclosos dins els noms dels comellars i sementers i no volen afegir-hi res de la seva pròpia cuïta perque pensen, i jo amb ells, que lo natural que s'ha conservat a través del temps, no necessita d'altres aportacions per esser bell.

No vull seguir parlant de les intencions que jo he vistes dins ells, els seus treballs ja ho faran millor que jo. Només vull remarcar que, segons divenen ells a aquesta presentació que constitueix el primer article, per estimar cal conèixer i per conèixer cal "moure els galindons". Ells els han mogut i els segueixen moguent sempre que les seves ocupacions els ho permeten. Recordem que si divenen que a tal puig hi ha un avenc de tantes boques, tant de metres de fondària i que dedins hi ha tals roques, és, sencillament, perque ells han pujat a tal puig, han baixat a tal avenc, l'han midat i han trobat les roques.

Pens que la seva feina es molt positiva.

J. M. S.

Coneguem Ca Nostra

Salut per tots!

Vet aquí que acaben d'irrompre dins el nostre ben volgut periòdic, dos trescaires tan mancats d'il·lustració, com sobrats de bones intencions.

Barret en mà i peu enrera, saludam a tots els lectors de BELLPUIG, els hi demanam perdó per la forma, atenció pel fons i, encomenat l'ànima a Déu, partim cap a les tresques del nostre terme.

Que quedí clar, abans de partir, que no pretenim imitar ni corregir ningú. Tots els que abans han fetes feines parecudes ens mereixen el millor dels respectes i la més gran de les admiracions.

Ara, som dels qui creim que dins el nostre terme hi ha moltes coses desconegudes i poc s'estima al que no se coneix. I per conèixer, cal moure els galindons. No basta parlar-ne dins el café amb un "gripet" damunt la taula i el siscents a la porta. Lo que poc costa, poc s'estima! mos deia la padrina. Per tant aquí està l'objectiu de la nostra feina: contribuir amb la mida de les nostres forces a fer conèixer els nostres entorns, a fer sentir la necessitat de recórrer-los per omplir-se els ulls d'una bellesa que és una llàstima que se mustii sense esser gaudida.

La contrada de Artà és hermosa. I quan deim Artà ens referim a la comarca històric-geogràfica que s'estén des del torrent de Na Borges, a on dorm s'Estany del Bisbe, fins a Sa Punta de N'Amer.

Com sabem, dins aquest entremaliat de comellars, seragalls i torrenteres, nascuts

dels seus lligitims pares, els pujols i les muntanyes, hi ha tres pobles bressolats per l'embat de tres quartes parts de la rosa dels vents. Mestral, Tramontana, Gregal, Llevant, i Xaloc. Tots aquests vents hi tenen entrada franca, que a tots aquests punts cardinals capgira el nostre terme. Enrevoltats pel paisatge, a vegades idíl·lic, a vegades agrest, però sempre fet a mida de l'home.

No trobeu estrany que us volgüem parlar d'aquests paisatges. Mostrar-vos caminols entrevirats que par que no duguin a cap lloc i tenen encara fresques les petjades d'homes que un dia feren la nostra història con nosaltres la feim ara. Camins de ferradura que no fa gaire veien passar, acalats i xafogosos, els traginers de contraban, just llavor desembarcat o guardat dins un secret encara ara no descobert. Putxos, comes, comelars, fontanelles i avencs. Sementers altra temps conrats i avui envaits de carritxeres i aubonars.

És urgent que en parlem d'aquests paisatges, tant de temps immòbils. Aquests paisatges que ens lliguen gairebé amb aquell temps en que la Terra era fresca, neta, cai impoluta, recent creada.

Perque a molts de llocs de la nostra contrada, ha arribat ja aquest monstre de posat antediluvià, dirigit per homes sense entranyes, desesperats per enriquir-se encara més. Monstre que sembla esdevingut d'altres universos i que envestint contra tot, mou les muntanyes, aplanada, mata lo natural i sense respectar la seva harmonia hi posa ringleres encimentades per fer-hi viure persones talment con dins gegantines conilleres. Ringleres encimentades, lletjes con a filles que son del materialisme ablamador.

No volem, no és l'objectiu del nostre treball, deturar-nos a discutir si és millor així a allí. Sabem que si no feim via no hi serem a temps. Perque aquest canvi que s'està produint i que ens ha tocat viure, no es limita a transmutar, que ja ho fa, les idees i conceptes i formes de vida, sino que muda, esclafa i destrueix l'habitat humà: el paisatge que, a la fi, no és més que una perllongació de nosaltres mateixos. Perque nosaltres, que ens sabem i ens sentim tan fills dels nostres pares com de la terra que ens nodreix, veim que ja mai no serà res el mateix.

Una altra raça d'homes està a punt de sortir, està ja arrelant i no coneixerà, perque els hauran arrasat, els racons que nosaltres encara podem gaudir a pler. Sobretot els qui entenem que el viure no és tant sols alenar.

Per això es fa necessari que arrepleguem tot quant poguem de noms, dibuixos, plans i retrats d'aquesta terra nostra que estimam perque som ben nats i agraits.

El dia de demà, qualcú ho trobarà i podrà saber com era aqueixa comarca i com eren els que hi vivien damunt.

TRESCAIRES

ELECTRODOMESTICOS

RADIO Y TELEVISION

COMERCIAL

SANSALONI

Bicicletas - Velomotores - Motos y Motores Riego

Objetos regalo y Juguetería

Calle Recta, 2 - Teléfono 100

ARTA (Mallorca)

Carta a D. Joan Servera, Pbro.

Apreciat Don Joan:

Li demanam autorització per entrar a la polèmica que, a les pàgines de BELLPUIG, creim que ha començada degut a les puntualitzacions que vosté fa al Punt de Vista que, signat per Toni Noni (que no és cap dels que firman aquesta), va sortir al número pasat de la revista.

Ens interessa exposar també uns punts de vista ja que, com vosté sap perquè ho ha llegit, a altra banda hem comentat el

nostra desacord amb el fet de dir en castellà l'evangeli del Divendres Sant a la funció del Davallament. De totes maneres li asseguram que el nostre interès és purament per defensar els valors culturals de la nostra llengua. No cal dir-li quines son les nostres idees de com s'ha de dur un diàleg perquè sigui constructiu perquè creim que vosté no dubta d'aquesta intenció nostra.

Vosté diu que son quatre els motius que l'obligaren a dir-ho en castellà (la presència del Sr. Fernández Sordo i els tres que anomena). Perdoni que ho dubtem perquè vosté mateix, deu minuts abans de començar la funció, digué a un de nosaltres que els plans s'havien de canviar (és a dir, no fer-ho en mallorquí) degut a la visita que s'havia anunciada just llavors. Els motius que vosté enumera 1), 2) i 3) ja se donaven quan encara vosté estava decidit a dir-ho en mallorquí.

Referent al n.o. 3), ens sembla necessari, en servici a la realitat, de fer unes observacions. Si als 600 peninsulars hi resta els qui parlen el mallorquí (que n'hi ha molts, especialment els joves) ja queden manco. Si segueix restant els qui l'entenen, encara manco i ja serien pocs els completament tancats a la comprensió del mallorquí. Per altra banda, una persona que vengui a viure entre nosaltres i no entengui la nostra llengua, és un problema seu, no nostre. No volem dir que no se l'hagi de ajudar; però aquesta ajuda no pot consistir mai i per cap de les maneres a suprimir lo natural nostre per adaptar-nos a lo natural seu.

Vosté parla de fer determinada enquesta. Si la fes és ben probable que li donàs el resultat que vosté preveu. Però, I si en fes una per saber si els feels desitjarien uns deu manaments una mica més suaus i el 95% fossin afirmatives? O una altra per saber si els matrimonis catòlics troben inadecuats l'únic mètode vàlid per controlar els neixaments i el resultat fos també d'un 95% afirmatiu? Canviaria vosté el magisteri de l'església? Creim que no, i be que que faria. No volem comparar una cosa amb l'altra sino deixar clar que els valors poden anar cap a una banda i els desitjos del poble per l'altra. Vosté mateix diu "sí, sí, ya sé todo lo falso...", si ho troba fals. Perquè actúa en conseqüència d'aquesta falsedat admesa?

Som un grup (no organissat ni constituït) reduït de joves que defensam la nostra llengua. Els arguments que a continuació dóna referents a l'impetuositat de ser joves, pot afectar a la forma i no al fons i és, precisament, el fons l'objecte de discussió i no voldriem pensar que, gràcies a uns hipotètics defectes de forma, vosté s'inhibeix de tractar sobre el fons. I aquí és a on el voldriem veure.

Diu vosté també que en mallorquí "me expreso mejor, al menos más vitalmente, que en otra lengua". Com vosté, arreu, arreu. Dons perquè n'ha d'usar una altra menys vitalment?

Si volem posar l'accent sobre aquest problema. Perquè no li podem posar encara que n'hi hagi d'altres més vitals? I si no el podem posar damunt aquests altres? Tampoc és qüestió de "una simple lectura esporàdica en un determinado día", sino d'aquesta i de les demás. Llevat dels funerals, Quan és que a les funcions de la Parròquia s'usa el mallorquí?

Potser donem massa importància a l'ús del mallorquí, no ho sabem ferò creim que no. També potser que vosté n'hi doni massa poca. Vosté què creu? Lo que de veres ens sabria greu és que, en comptes d'una exageració nostra vosté o qualcú retiràs de la seva consideració el problema de usar el mallorquí com a primera llengua a emprar a les funcions religioses d'un poble majoritàriament mallorquí. Nosaltres creim que demanam un dret que tenim. Pensa vosté que és una exageració?

No ens volem estendre més, vosté sap que no ens mou cap afany contrari a cap persona, i que l'amistat no se resentirà malgrat aquestes divergències i que la nostra col·laboració en tot lo que sigui necessària sempre la trobarà en nosaltres.

En l'esperança de aquestes consideracions, juntament amb les seves i les de tothom que vulgui o cregui necessari opinar, serviran per qualca cosa, i aquest és el nostre desig, ens posam a la seva disposició.

Jaume Morey
Jaume Sureda

ALMACEN DE MUEBLES

Bazar Muntaner

General Goded, 28
Capdepera

Muebles de lujo,
Metálicos,
De oficina,
De bar,
de cocina, y Auxiliares.

Cortinajes y otros objetos
interesantes.

Presupuestos para
Hoteles y Apartamentos

Joyería y Relojería

Platería VICTORIA

(Pep d'Alcúdia)

VENTA Y COMPOSTURAS EN GENERAL

Antonio Blanes, 26

ARTÁ

Sin el correspondiente ticket no se entregará
ninguna compostura.

CONFECCIONES DE PALMITO, MIMBRE Y RAFIA

La Industrial Balear

ANTONIO BRUNET FRAU

DESPACHO:
Careta, 7 - Tel. 25

Artá (Baleares)

ALMACENES:
Careta, 7, y 18